

فاطمه موسوی کریمی

پس از سقوط حکومت بشار اسد و روی کار آمدن گروه دولت جدید سوریه در سوریه، سیاست‌های این کشور در قبال همسایگان و بازیگران بین‌المللی دستخوش تغییرات جدی شده است. ماهر مروان، فرماندار جدید دمشق که متولد این شهر بوده و در سال ۲۰۱۱ به ادلب رفته بوده، دارای مدرک کارشناسی در رشته شریعت اسلامی است. او در مصاحبه‌هایی متعدد، به تأکید بر روابط نزدیک با ترکیه و همچنین نرمش در قبال اسرائیل پرداخته است. مروان، ترکیه را «متحد استراتژیک و برادر» سوریه معرفی و از حمایت این کشور در جریان جنگ اخیر قدردانی کرده است. او از تقویت همکاری‌های اقتصادی، اجتماعی و نظامی با آنکارا سخن گفته و بر اهمیت سرمایه‌گذاری خارجی، افزایش حقوق کارمندان و اصلاحات اداری تأکید کرده است. در مقابل، مواضع دولت جدید سوریه نسبت به اسرائیل نیز تغییر کرده است. مروان در گفت‌وگو با NPR (رادیوی دولتی آمریکا) اعلام کرد که «مشکل سوریه با اسرائیل نیست» و این کشور به دنبال صلح است. او همچنین حملات نظامی اسرائیل را توجیه کرد و گفت: «اسرائیل شاید احساس ترس کرده، برای همین کمی پیشروی و کمی هم بمباران کرد.» با این حال، اسرائیل همچنان نگران بازگشت نفوذ ایران و حزب‌الله به سوریه است. بنیامین نتانیاو، نخست‌وزیر اسرائیل هشدار داده که هرگونه همکاری حکومت جدید سوریه با ایران یا گروه‌های مسلح ضداسرائیلی با پاسخ شدید مواجه خواهد شد. ماهر مروان که پیش از این در دولت موسوم به نجات سوریه فعالیت داشته، اکنون در مقام فرماندار دمشق با چالش‌های بزرگی روبه‌رو است. او تلاش دارد تا اعتماد مردم به دولت را احیا کند، حقوق کارمندان را افزایش دهد و زیرساخت‌های اساسی مانند برق و بهداشت را بهبود بخشد. با این حال، او به دلیل مواضع بحث‌برانگیزش درباره اسرائیل و رابطه نزدیکش با ترکیه، به انتقادهایی از سوی رسانه‌های عربی مواجه شده است. در مجموع، دولت جدید سوریه در تلاش است تا با ترکیه روابط استراتژیک برقرار کند، از درگیری با اسرائیل اجتناب کند و چهره‌ای جدید در سطح بین‌المللی ارائه دهد. اما این تغییرات در چالش‌های بزرگی، از جمله نگرانی‌های امنیتی اسرائیل و نفوذ بازیگران خارجی در سوریه، روبه‌رو خواهد بود.

تلاش دولت جدید سوریه برای تغییر سیاست‌ها و بهبود روابط منطقه‌ای

مهسا جعفری‌فر

هاسبارا واژه‌ای عبری به معنای «توضیح» یا «روشن‌گری»، به تلاش‌های تبلیغاتی اسرائیل برای مشروعیت‌بخشی به اقداماتش و تأثیرگذاری بر افکار عمومی جهان اشاره دارد. این راهبرد از طریق تولید محتوا در شبکه‌های اجتماعی، رسانه‌ها، لابی‌گری و تربیت فعالان رسانه‌ای اجرایی شود.

هاسبارا در اوایل قرن بیستم توسط ناهوم سوکولوف، به‌عنوان یک راهبرد تبلیغاتی برای اسرائیل به‌عنوان قربانی مقام شکل گرفت و پس از جنگ جهانی دوم و هولوکاست، در چهارچوب مشروعیت‌بخشی به ایجاد دولت یهودی گسترش پیدا کرد و سه محور اصلی تبلیغاتی آن شامل قربانی بودن یهودیان، ضرورت تأسیس اسرائیل برای بقای آن‌ها و وجود تهدید دائمی علیه اسرائیل شد. پس از تأسیس اسرائیل در سال ۱۹۴۸، هاسبارا ابتدا از طریق دیپلماسی سنتی و رسانه‌های چاپی اجرا شد؛ اما با پیشرفت تکنولوژی، اینترنت و رسانه‌های دیجیتال، ابعاد گسترده‌تری پیدا کرد. تا سال ۲۰۲۱، وزارت امور راهبردی اسرائیل مسئول هاسبارا بود، اما پس از انحلال این وزارتخانه، این مأموریت به وزارت خارجه سپرده و تحت هدایت یائیر لاپید، یک پروژ ۳۰ میلیون دلاری برای حمایت از نهادهای خارجی راه‌اندازی شد. این نهادها شامل اینفلوئنسرها، سازمان‌های نظامی رسانه‌ای و گروه‌های حامی اسرائیل در شبکه‌های اجتماعی و رسانه‌های جهانی بودند که محتوای هماهنگ با رویکردهای اسرائیل را منتشر می‌کردند. البته با بازگشت بنیامین نتانیاو به قدرت و انتصاب ران درمر به‌عنوان وزیر امور راهبردی، این وزارتخانه مجدداً فعال شد و در کنار وزارت خارجه اهداف هاسبارا را پیگیری کرد. دیپلماسی عمومی در رژیم اسرائیل که غالباً با عنوان هاسبارا شناخته می‌شود، علاوه بر توجه ویژه به رسانه‌ها و فضای دیجیتال، شامل همکاری‌های فرهنگی، برنامه‌های تبادل دانشجویی، دیپلماسی ورزشی و کمک‌های بشردوستانه برای بهبود تصویر اسرائیل در افکار عمومی جهان به کار گرفته می‌شود. سفارتخانه‌ها و کنسولگری‌ها و لابی‌های قدرتمند اسرائیل، نظیر AIPAC در آمریکا و EJC در اروپا نیز، نقشی کلیدی در همسو کردن سیاست‌های خارجی این کشور با اهداف اسرائیل دارند. هاسبارا عمدتاً توسط وزارت خارجه پیگیری می‌شود؛ اما کاملاً هم زیرمجموعه این وزارتخانه نیست، بلکه واحد ستاد ملی تبلیغات دفتر نخست‌وزیری نیز آن را پیگیری می‌کند. به عبارتی دیگر، هاسبارا می‌توان به‌عنوان یک «استراتژی فرابخشی» توصیف کرد که برای دفاع از اسرائیل در فضای بین‌المللی طراحی شده زیرا پروژه‌های هاسبارا همواره با هماهنگی وزارت خارجه، وزارت امور راهبردی، دفتر نخست‌وزیر، وزارت دیاسپورا، وزارت دفاع، ارتش اسرائیل و... اجرا می‌شوند و در مواقع لزوم همگی این نهادها درباره چگونگی اجرای هاسبارا پاسخگو هستند. برای مثال گالیت دیستل اظباریان، وزیر سابق اطلاعات، ۷ روز پس از ۱۲ اکتبر در مصاحبه با شبکه ۱۲ اسرائیل حاضر شد و در پاسخ به انتقاد مجریان از عملکرد هاسبارا طی این مدت گفت: «ده‌ها صفحه را باز کردم که کسی نفهمید برای ما هستند، ده‌ها ویدئو تولید کردیم که کسی متوجه نشد کار ما بود. برای اینفلوئنسرهایمان رسانه‌ای فرستادیم، به‌ویژه آنهایی که در خارج از کشور مخاطب دارند. پیام «حماس، داعش است» را درست کردیم و امروز دیدیم در همه جای جهان آن را منتشر کرده‌اند. اسامی افراد را فاش نمی‌کنم اما می‌توانم بگویم که به لطف کار تیمی توانستیم یک گروه توجیهی برای مطبوعات درست کنیم، چون من نمی‌توانم بسیاری از کارهایی را که انجام می‌دهم، توضیح دهم. کار ما دیپلماسی عمومی نیست، تأثیرگذاری است و من نمی‌توانم موفقیت‌هایمان را جاب‌بزیم.»

بازتعریف حقیقت و مدیریت روایت‌ها در بحران

پس از ۱۷ اکتبر ۲۰۲۳، اسرائیل به‌موازات عملیات نظامی در غزه، در جبهه رسانه نیز تلاش کرد تا روایت خود را تقویت کند. این راهبرد سه پیام اصلی را دنبال می‌کرد:

۱. ایجاد احساس امنیت در میان مردم داخل اسرائیل با پیام «ما قوی هستیم و از شما محافظت می‌کنیم.»
۲. بازآزادگی دشمنان اسرائیل با پیام «اگر حمله کنید، با قدرت پاسخ خواهیم داد.»
۳. کسب مشروعیت در جامعه بین‌المللی با پیام «ما قربانی هستیم و فقط از خودمان دفاع می‌کنیم.»

هاسبارا؛ حقیقت یا روایت؟

آوی تیچ، از دانشجویان دانشگاه کوئینز کانادا، از تجربه سفر خود به اسرائیل می‌گوید: «برنامه هاسبارا مهارت‌های ارزشمندی به من آموخت که پس از بازگشت به دانشگاه می‌توانم از آن‌ها استفاده کنم؛ چگونه به شکلی مؤثرتر از اسرائیل دفاع کنم اما مهم‌تر از همه، این برنامه ارتباط عمیق من با سرزمین اسرائیل را تقویت کرد»

در این راستا، چندین روایت رسمی تقویت شد:

- اسرائیل قربانی یک حمله تروریستی بی‌سابقه است و برای دفاع از خود مجاز به انجام هر اقدامی است.
- بیمارستان‌ها، مدارس و دفاتر رسانه‌ای، پایگاه‌های حماس هستند و هدف قرارداد آن‌ها اجتناب‌ناپذیر است.
- آترالیا حماس ارتباط دارد و برخی کارکنان آن در حملات ۷ اکتبر مشارکت داشته‌اند، پس باید کمک‌های بین‌المللی به آن متوقف شود.
- افزایش تلفات غیرنظامیان نتیجه استفاده حماس از سپر انسانی است، نه سیاست‌های نظامی اسرائیل.

انتشار گزارش‌هایی درباره خشونت حماس مانند تجاوز دسته جمعی به زنان اسرائیلی، سربردن نوزادان و اعدام‌های دسته‌جمعی، به احساس خطر و ضرورت اقدام نظامی گسترده دامن زد. این روایت‌ها در روزهای اولیه جنگ باعث شد اسرائیل کنترل افکار عمومی را در دست بگیرد. در داخل اسرائیل نیز فضای بحران موجب کاهش اعتراضات علیه دولت شد.

مدیریت اطلاعات و نقش رسانه‌های دیجیتال

در فضای دیجیتال شبکه‌های اجتماعی مانند توییتر، فیس‌بوک و اینستاگرام محتوای ضد اسرائیلی را حذف و حساب‌های فعالان فلسطینی و خبرنگاران مستقل را مسدود کردند. در میدان جنگ، دفاتر رسانه‌های بین‌المللی مانند الجزیره و آسوشیتدپرس در غزه بمباران شد و خبرنگاران هدف قرار گرفتند. کمیته حفاظت از روزنامه‌نگاران این جنگ را مرگبارترین جنگ برای خبرنگاران توصیف کرده است.

اسرائیل با راه‌اندازی استودیوهای خبری به زبان‌های مختلف، انجام بیش از ۱۵۰۰ مصاحبه و دعوت از ۴۰۰۰ خبرنگار خارجی، روایت‌های رسمی خود را در رسانه‌های جهانی گسترش داد. علاوه بر این، شرایط ویژه‌ای برای دانشجویان آمریکای شمالی فراهم شد تا به اسرائیل سفر کرده، بلغمات دیدار کنند و پس از بازگشت، از مواضع اسرائیل در دانشگاه‌های خود دفاع کنند.

چالش‌های جدید وضعف‌های هاسبارا

ظهور رسانه‌های مستقل و شهرزد-خبرنگاران کنترل‌روایت‌رای اسرائیل سخت‌تر از همیشه کرد. الجزیره و شبکه‌های اجتماعی با پوشش مستمر و گسترده، یکی از بازیگران کلیدی در رقابت رسانه‌ای شدند و ابزارهایی مانند VPN، پلتفرم‌های غیرمتمرکز و پیام‌رسان‌های رمزگذاری شده به کاربران کمک کردند که سانسور را دور بزنند. کاربران فلسطینی و حامیان حقوق بشر از این پلتفرم‌های مبارزه‌روایت رسمی اسرائیل استفاده کردند. برخی تحلیلگران این وضعیت را شکست نسبی هاسبارا دانسته‌اند، زیرا برای اولین بار، تصویر عمومی اسرائیل در برخی مناطق جهان به شدت مخدوش شد.

ادامه تلاش برای مدیریت تصویر جهانی

با افزایش انتقادها بین‌المللی اسرائیل بودجه ۱۵۰ میلیون دلاری برای سال ۲۰۲۵ اختصاص داده است (۲۰ برابر بیشتر از قبل) تا افکار جهانی را درباره اقدامات نظامی‌اش تغییر دهد. گیدئون ساعر، وزیر خارجه اسرائیل، در این رابطه اظهار داشت: «من مصمم به ایجاد تغییر هستم. هر مبلغ کمی که به این هدف اختصاص می‌یابد، یک سرمایه‌گذاری است نه هزینه، و اسرائیل و جایگاه آن را در جهان تقویت خواهد کرد.»

